

Gäserudstugan är daterad

Hur gick det till?

På annan plats i denna skrift beskrivs byggnadsskeden för Gäserudstugan, som skiljer sig från vad som tidigare har framkommit, inhöljda i berättelser om de människor som har bott och verkat på gården. Att berätta är en konst, som vi fångas av. Vi accepterar vad berättaren har att ge, och vi skulle störa den bild av ett skeende, som vi skapat oss om vi ställer kritiska frågor om faktaunderlaget. Berättelser skall betraktas såsom små konstverk. De är noggrant komponerade, fyllda av dramatik med känslosamma och spännande inslag. Förändrade data slår sönder kompositionen: "Här i denna byggnadsdel, som uppfördes på 1800-talet, satt den vördade 1700-talsprosten och undfägnades med vad huset förmådde". Vaga förmodanden blir lätt genom åren absoluta sanningar. Min medhjälpare vid fältundersökningarna, jag kallar honom Snickare Eriksson (SE), jag vet inte hans yrke, men han är skicklig i allt, som jag har sett att han gör och tänker. Ja, predikatet i ovanstående mening råkade komma bort! Vad ville jag säga om honom? SE hade genom åren granskat stugans olika delar och kommit fram till i huvudsak vad som står i min dateringsrapport! Endast några få byggnadskunniga förstod och accepterade hans argument. Han hade föryngrat stugan! En obehaglig tanke! Om hans undersökningar hade fått genomslag hade mina dateringar varit onödiga eller gjorda såsom bekräftelse på riktigheten i bedömningen om den kan anses vara av betydelse i historiska sammanhang.

På en konferens i slutet av 1990-talet framhöll ett par historieforskare med verbal offensiv vikten av att Gäserudstugan dateras. Museifolk hade dessförinnan framfört önsknings. I Januari 2002 dog min hustru. Jag kände därför ett starkt behov av att få alla veckans sju dagar helt fyllda med mycket arbete. En av historikerna, en Bågenholmare, hade ringt om betydelsen av en datering. Han sade inget om vilken betydelse det kunde ha, vilket också bör innefatta att betydelsen kan vara noll. Under våren gjorde jag tre resor till Gäserud med efterkommande laboratoriarbete. En dateringsrapport förelåg i början av Juni. Den distribuerades till cirka tio personer och förekom under en tid på min hemsida, försedd med mätdata för den som vill kontrollera riktigheten.

Resultatet var opassande, och alla tidigare intresserade försvann, tjänstemän inom Riksantikvarieämbetet undantagna.

Dendrokronologi, trädatering, bygger på att klimatfaktorer ständigt växlar, men inte slumpvis. På våra breddgrader är sommarhalvårets temperatur en dominerande faktor för trädens tillväxt. Torrperioder är av underordnad betydelse eftersom vinterns nederbörd fyller på jordens vattenförråd. Metoden utarbetades praktiskt under 1900-talets första hälft av astronomiprofessorn Andrew Douglass, Harvard. Han kom att arbeta i det nästan trädlösa Arizona. Ebba Hult-deGeer, hustru till geologiprofessorn, tog upp metoden i Europa, men jagades ut i isolering och tystnad och måste sluta. Tyskarna tog vid och daterade på 1960-talet Haithabu ('Hedeby') och domkyrkan i Aachen, de mest kända resultaten, vilka kom med omvälvande fakta.

År 1973 startade samtidigt Tomas Bartholin i Lund och jag i Lödöse med att datera ekträ från arkeologiska grävningar. Till Lund köptes en referenskronologi från Hamburg. Den var och är fortfarande hemlig enligt köpeavtalet med Hamburg. Jag startade med växande ekar på Kronans mark, som fick datera något äldre ekvirke i byggnader. De äldre ekarna hade delvis haft gemensam växtperiod med de yngre ekarna. Genom insamlat material byggde jag upp en egen referenskronologi, som efter ett antal år kunde datera arkeologiskt material från Lödöse. Den medeltida staden förändrades genom arkeologernas (främst Dr Rune Ekre) insatser från ett tillhåll

för kungar på 1200- och 1300-talen till ett betydande handelscentrum med start i senare delen av 1000-talet. En biprodukt blev datering av cirka trettio medeltida kyrkor i gamla Skara Stift samt ett antal historiska anläggningar i övriga Sverige.

År 1976 startade arkeologidocent Lars Löfstrand dendrokronologisk forskning byggd på fur. I början av 1980-talet fick jag ökande behov av en kronologi för fur och färdigställde två kronologier, en för Sveriges fastland och en för Gotland.

Kortfattat går metoden till så att årsringarnas bredd mätes i mikroskop. Mätresultatet från ett okänt träprov jämföres med hjälp av numerisk matematik och dator med sekvenser av mätvärden i referenskronologier. Varje årsring i det okända provet får ett årtal då årsringen bildades där provets mätsekvens överensstämmer med referenskronologins. Virke från träd som utsatts för svåra tillväxtstörningar kan inte dateras. Varje prov tar ungefär en timme att hämta i fält och tre timmar för analys i laboratorium.

Genom Stockholmjournalisten Guillous böcker om påhittade händelser och personer under 1100- och 1200-talen i Västergötland har landskapets kyrkor fått förnyat intresse bland allmänheten. Dateringar finns i min bok 'Dated wood from Gotland and Skara Diocese'. Dateringar av virken i Husaby kyrka och fem andra kyrkor, däribland Göteve kyrka, finns i Västergötlands Fornminnesförenings Tidskrift. Dateringarna strider naturligtvis mot uppgifter i Guillous romaner. Kanske är fantasiens värld mera fascinerande än verklighetens?

Måhända är medlemmarna i den stor Bågenholmska Familjen något tuktade i sättet att tänka av de många prelatera bland släkten. Kanske de finner sympati för de tankar som framfördes på latin av prelaten Bernhard av Clairvaux. Översättningen lyder:

Trees and stones will teach you that which
You can never learn from masters.

Alf Bråthen

Uppsatstävling

– **fatta pennan eller tangentbordet och skriv !**

Föreningen Bågenholm-Håbolssläkten har beslutat arrangera en uppsatstävling kring släktens historia. Som bekant är vissa skeden och gestalter i denna rika och omväxlande historia redan mycket omskrivna. Andra är det inte. Alla teman hälsas i denna tävling lika välkomna så länge ämnet för uppsatsen tar sin utgångspunkt i eller står i relief till släktens historia. Vill Du därför skildra en gård eller plats, en enskild gestalt eller familj, eller någon händelse nära eller fjärran i tid, egna upplevelser eller minnen etc. så går det utmärkt så länge framställningen är tydligt kopplad till släkten. Direkta avskrifter från tidigare skrivna artiklar är inte tillåtet. Däremot kan sådana användas som källor.

Tävlingen står öppen för alla.

Bidragen skickas till Olof Bågenholm, Kamgräsvägen 10, 314 44 GETINGE,

En särskild bedömningsgrupp kommer att granska bidragen. Priser utgår till goda alster.

Fatta pennan och gör både släkthistorien och dig själv rikare!